

Õiguskantsler

Teie 09.09.2020 nr

Meie 22.09.2020 nr 7-4/201509/2005079

Toidu- ja veterinaarjärelvalve tasud

Austatud avaldaja

Soovisite teada, kas riigiasutus (antud juhul Veterinaar- ja Toiduamet) võib järelvalvetoimingute eest nõuda tasu, kuigi tegemist on riigieelarvest finantseeritava asutusega ning ettevõtja ei ole riigilt seda teenust tellinud.

Toidu- ning veterinaarjärelvalve tasud on reguleeritud [toiduseaduses](#) (§-d 49¹–49⁵) ja [veterinaarkorralduse seaduses](#) (§-d 35¹–35¹¹). Valdkonnas kehtivad peale Eesti riigi õigusaktide ka Euroopa Liidu õigusaktid ning kehtestatud nõuded on Euroopa Liidus kaupade vaba liikumise tagamiseks suurel määral ühtlustatud. Toiduvaldkonna järelvalve tasude kohta kehtib Euroopa Liidus põhimõte, et nõuete täitmise kontrollimise eest kogutakse tasu käitlejatelt. Sellist tasu kasutatakse sihtotstarbeliselt toiduohutuse tagamiseks vajalike järelvalvetoimingute tegemise rahastamiseks. Toidujärelvalve tasu kehtestamisel kehtib kulupõhisuse nõue ning järelvalvetasud on üldjuhul määratud tunnitasa: käitleja maksab vastavalt järelvalvetoimingutele kulunud ajale. Toidujärelvalve toimingute eest võetava tunnitasu määrab igaks aastaks [maaeluminister](#).

Eesti on toiduseaduse alusel tehtavate järelvalvetoimingute tegemisel järginud põhimõtet, et kulud katavad käitlejad (alates 1999. aastast). Kuni 2009. aastani võeti sel eesmärgil riigilõivu. Seejärel muudeti seadust, et viia normid Euroopa Liidu õigusega kooskõlla, ning võeti kasutusele järelvalvetasude süsteem. Nimelt tuli varem riigilõivu maksta vaatamata sellele, kas konkreetsel aastal ettevõttes järelvalvetoiminguid tehti või mitte. Seega tuli riigilõivu tasuda enne toimingute tegemist ja riigilõivu suurus ei sõltunud tegelikest kuludest. Praegu arvestatakse järelvalvetasutavaliselt tunnitasa alusel (v.a laboratoorsete uuringute eest võetavad tasud), seega on tasu seostatav ettevõttes tegelikult tehtud kontrollitoimingutega. Järelvalvetasutav määratakse arvutamise aluseks võetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 nimetatud kulud (vt nt toiduseaduse § 49³ lg 1).

Niisiis peab Toidu- ja Veterinaaramet toiduseaduse, veterinaarkorralduse seaduse ja söödaseaduse kohaselt võtma järelvalvetoimingute tegemise eest tasu. Mõistan, kui Te ei ole järelvalvetoimingute rahastamise põhimõtetega rahul, ometi ei ole alust pidada sellist rahastamise korraldust põhiseadusega vastuolus olevaks. Riigikogul on üldjuhul avar kaalumiseruum otsustada, kuidas järelvalveasutuste tegevust rahastada.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Praegusel juhul on Eesti riigi otsustuspädevust Euroopa Liidu tasandi õigusaktidega mõnevõrra piiratud, s.t liikmesriikidel tuleb õigusakte kehtestades arvestada ja järgida direktiivis seatud eesmärgid ja põhimõtteid.

Käitlejatele järelevalvetasu maksmise koormuse panemine tagab kõigile Euroopa Liidu käitlejatele mh võrdsemad konkurentsitingimused võrreldes sellega, kui liikmesriigil oleks võimalus rahastada järelevalvetoiminguid muudest riigieelarve vahenditest (s.t kõigi maksumaksjate kulul).

Täna Teid pöördumise eest. Loodan, et selgitused on abiks.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristi Lahesoo 693 8409, Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee
Marje Kask 693 8427, Marje.Kask@oiguskantsler.ee